

GBV, especially sexual violence – based on socially defined roles, expectations and behaviours related to notions of masculinity [1; 2].

Violence against women and girls is linked to gender discrimination and gender norms that associate women and femininity with weakness and victimhood. Stereotypes regarding traditional gender roles determine the attitude of communities toward domestic violence, in particular, against women and girls by demobilized combatants.

Taking into account the fact that the majority of the Ukrainian military are men. Their presence in the Donetsk and Luhansk regions, although justified by the guarantee of security, increases the risks of GBV against women and girls.

Thus, the likelihood of GBV violence increases when discrimination based on gender intersects with other factors, such as social status, age, health, limited mobility, sexual orientation, exploitative relationships, loss of family members etc.

References:

1. Inter-Agency Standing Committee. Guidelines for Integrating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Action. Reducing risk, promoting resilience and aiding recovery. <http://gbvguidelines.org/en/home/>

2. IRIN. Definitions of sexual and gender-based violence. <http://www.irinnews.org/feature/2004/09/01/definitions-sexual-and-gender-based-violence>

Олена Макарова

Харківський національний університет внутрішніх справ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ПОСТРАЖДАЛИМ ВІД СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА ПІД ЧАС ВІЙСЬКИВИХ КОНФЛІКТІВ

На превеликий жаль, сексуальне насильство стає звичайним явищем під час військових конфліктів. Сучасне суспільство повинно застосовувати максимум зусиль для запобігання цих жахливих злочинів та надання допомоги постраждалим від сексуального насильства.

Історія людства свідчить про те, що сексуальне насильство під час військових конфліктів було широко розповсюджене та часто розглядалось як невід’ємна частина, яка має неминучі наслідки. На жаль, це жахливе явище ми бачимо і сьогодні з катастрофічними наслідками для його жертв – жінок, дівчат, чоловіків і хлопчиків. Жертвами сексуальних злочинів можуть бути цілі сім’ї та громади. За часту потерпілі не звертаються до поліції щодо цих злочинів, тому їх кількість та наслідки лишаються недооцінені. Гуманітарна допомога, яка надається громадянам під час військових дій, направлена на задоволення потреб потерпілих, та не надається у повному обсязі. Існує колосальна потреба у наданні захисту, допомоги та прийнятті профілактичних

заходів, забезпеченні потреб жертви тощо. Необхідно проводити роботу, яка направлена на боротьбу проти злочинів сексуального насильства, яка потребує делікатного підходу у вирішенні цього питання.

Термін «сексуальне насильство» визначає дії сексуального характеру з застосуванням сили або примусу, може приймати форму погрози насильством, позбавленням свободи, психологічним насильством тощо. Акти насильства є частиною загального сценарію, який включає в себе вбивства, знищення майна та мародерство. Сексуальне насильство використовується для залякування або як засіб тортур. Також воно використовується як метод ведення війни, який направлений на знищення структури суспільства [3].

Військові конфлікти по різному впливають на чоловіків, хлопців, жінок і дівчат. Деякі наражаються на небезпеку сексуального насильства більше ніж інші. Це, так звані особи, які позбавлені волі, жінки, які є власницями домогосподарств, особи, які пов'язані зі збройними силами або групами, а також представники етнічних груп. Дорослі чоловіки та хлопчики також можуть стати жертвами сексуального насильства, а в деяких випадках вони стають особливо вразливими, наприклад, у випадку перебування у полоні.

Взагалі насильство, а сексуальне тим паче, може призвести до фізичних та психологічних травм. У жертв сексуального насильства страждання збільшуються не тільки від ран, які довго не загоюються, а і від соціальної ізоляції.

Сексуальне насильство широко розповсюджене під час військових конфліктів, але, не дивлячись на це, воно часто залишається непоміченим. Існують деякі фактори, які заважають постраждалим шукати допомоги та справедливості, – почуття вини, сором, страх перед помстою тощо. Тому реальні масштаби таких злочинів замовчуються, як наслідок – неможливість або важкість в наданні будь якої допомоги [1].

Сексуальне насильство потребує швидкого надання медичної та психологічної допомоги, оскільки її відсутність може тягнути за собою серйозні проблеми як фізичного, так і психологічного характеру. Постраждалим від сексуального насильства вкрай необхідно швидко і кваліфіковано отримати доступ до медичної допомоги, щоб знизити ризики зараження хворобами та інфекціями, які передаються статевим шляхом. Сексуальне насильство може призвести до небажаної вагітності, і постраждалі особи можуть скористатися для її переривання небезпечними засобами, які можуть бути шкідливими для здоров'я жінки. Переривання вагітності може відбуватися в антисанітарних умовах, що також може загрожувати здоров'ю та життю жінки. Якщо жінки все ж таки наважуються народити дитину, то вони ризикують бути ізованими від суспільства.

В умовах військових дій отримати медичну та психологічну допомогу важко, а інколи неможливо. В деяких випадках постраждалі самі не розуміють про необхідність швидкого звернення за допомогою. Інколи доступ до медичних установ може бути обмежений з різних причин: пошкоджені або

повністю зруйновані. Під час військового конфлікту гуманітарним організаціям, волонтерам складно встановити контакт з жертвами сексуального насильства для надання необхідної допомоги.

Одним з важливих елементів при роботі з жертвою сексуального насильства є її захист від нових правопорушень та ризиків. Постраждалого потрібно проінформувати про необхідність звернення за правовою, психологічною та медичною допомогою [1].

Мають місце випадки, коли постраждали від сексуального насильства стикаються зі значними труднощами в оточуючому середовищі. Для боротьби з соціально-психологічною дискримінацією важливу роль відіграє просвітницька робота. Робота повинна проводитись не тільки з постраждалою особою, а і з її оточенням – чоловіком або дружиною, дітьми, батьками тощо. Потерпілі від сексуального насильства, які є переміщеними особами або залишились без засобів до існування, потребують фінансової підтримки та житла, щоб мати змогу почати нове життя.

Згвалтування та сексуальне насильство, які відбуваються під час міжнародного конфлікту, є порушенням міжнародного гуманітарного права. Всі сторони військового конфлікту повинні дотримуватись заборони на сексуальне насильство, держави повинні переслідувати в судовому порядку винних у скоєнні таких злочинів. Згвалтування та сексуальне насильство заборонені договірним правом та нормами звичайного права, які застосовуються як в міжнародних, так і в інших видах конфліктів.

Згвалтування та сексуальне насильство є військовими злочинами проти людяності, коли вони скоюються в рамках повномасштабного нападу. Такі дії являють собою тортури, є актом геноциду (шляхом каліцтва сексуального характеру). Згвалтування, яке скоєне під час військового конфлікту, є військовим злочином, який потребує судового переслідування. Такі злочини несуть за собою індивідуальну відповідальність, особа, яка скоїла сексуальні злочини, підлягає судовому переслідуванню.

Розглядаючи проблему сексуального насильства під час військових конфліктів, необхідно порушувати питання щодо вирішення проблеми і гендерного насильства. Потрібно здійснювати боротьбу з гендерним насильством та приділяти увагу запобіганню насильства у визначених умовах.

Література:

1. Актуальні проблеми впливу збройного конфлікту на Сході України на появу й поширення гендерно обумовленого насильства та забезпечення доступу до правосуддя : Зб. тез наук. доп. наук.-практ. конф. (Київ, 18 верес. 2020 р.) / Упоряд.: М. Г. Вербенський, В. О. Рядінська, Ю. Б. Ірха, О. І. Бочек. Київ, 2020. 609 с.

2. Гендерно обумовлене насильство в регіонах України, які постраждали від конфлікту.

https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pubpdf/final_ukr_report.pdf

3. Дудоров О. О. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (основні положення кримінально-правової характеристики) : Практичний poradnik. Сєверодонецьк, 2018. 92 с.

4. Левченко К. Б. Гендерна політика в Україні: визначення, формування, управління. Київ, 2003. 343 с.

5. Маляр Г. В. Від резонансу до абсурду: що змінює нова «сексуальна» редакція Кримінального кодексу. <https://www.unian.ua/society/10405617-vid-rezonansu-do-absurdu-shcho-zminyuye-nova-seksualna-redakciya-kriminalnogo-kodeksu.html>

*Ксенія Ніколенко
Криворізький навчально-науковий інститут
Донецького державного університету внутрішніх справ*

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО НАСИЛЛЯ В СІМ'Ї В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

В умовах російської воєнної агресії українське суспільство стикається з багатьма проблемами і гендерно-обумовленого насильства також. В цілому українське суспільство активно рухається до ліквідації проблем гендерної нерівності, де на державному рівні контролюються і регулюються ці питання. Але через військовий стан навіть в звичайних сім'ях підвищується гендерно-обумовлене насилля. Гендерне насилля в сім'ї останнім часом може бути викликаним і військовими подіями: самим фактом бойових дій, впливом соціально-економічної ситуації через військовий стан, безпосередньою участю в бойових діях, підвищенням психологічного напруження через нездатність долати стрес тощо.

Загострення ситуації спостерігається через розвиток гендерної поляризації, фактора, який організовує суспільне життя навколо жіночих і чоловічих відмінностей та формує культурний зв'язок між статтю і практично будь-яким іншим аспектом людського досвіду, включаючи манеру одягатися, соціальні ролі і навіть способи вираження емоцій і переживання сексуального бажання [3]. Гендерна поляризація призводить до сприйняття жінок і чоловіків тільки у певних межах, що обґрунтовуються природними, соціальними та іншими поглядами. Таке ставлення призводить до формування конфліктів та гендерно-обумовлених установок в конфліктних ситуаціях. Становлення гендерної ідентичності індивіда не обумовлюється виключно його наявною гендерною роллю та включеними в неї соціальними стереотипами, установками, очікуваннями. Емоційне, пристрасне відношення до представників своєї групи може приводити до формування конфлікту чи конфліктної ситуації. На цьому тлі може виникати дискримінація, яка має відношення до представників різних гендерних груп, бо людям властиве оброблення інформації з використанням гендерних установок, які